1101 (2021-2022) – Nr. 1
ingediend op 17 januari 2022 (2021-2022)

Verslag van de gedachtewisselingen

namens de Commissie voor Economie, Werk,
Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Kurt Vanryckeghem

over de aanpak van de coronacrisis
in de beleidsdomeinen Economie, Wetenschap
en Innovatie en Werk en Sociale Economie
na de nieuwe maatregelen

verzendcode: ECO

Vlaams Parlement

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:
Allessia Claes, Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;
Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;
Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;
Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;
Meyrem Almaci, Imade Annouri;
Caroline Gennez.

Plaatsvervangers:
Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Kristof Slagmulder, Klaas Slootmans, Wim Verheyden;
Stijn De Roo, Loes Vandromme;
Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Björn Rzoska;
Els Robeyns.

Toegevoegde leden:
Jos D'Haese.

INHOUD

I. Gedachtewisseling van 2 december 2021 4
1. Inleidende uiteenzetting 4
1.1. Economische maatregelen 4
1.2. Werk en Sociale Economie 6
2. Tussenkomsten van de leden 7
3. Antwoorden van de minister 12
4. Replieken 15
II. Gedachtewisseling van 9 december 2021 15
1. Inleidende uiteenzetting 15
1.1. Opgelegde beperkingen door het Overlegcomité van 3 december 2021 15
1.2. Maatregelen voor directe steun 16
1.3. Financieringsmaatregelen 17
1.4. Evaluatierapporten 17
2. Tussenkomsten van de leden 18
3. Antwoord van de minister 20
Gebruikte afkortingen 22
Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie hield op 2 december 2021 een gedachtewisseling met Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de aanpak van de coronacrisis in de beleidsdomeinen Economie, Wetenschap en Innovatie en Werk en Sociale Economie na de nieuwe maatregelen.

Na het Overlegcomité van 3 december 2021 werd op 9 december 2021 de gedachtewisseling in de commissie voortgezet.

(Deze vergaderingen werden als videoconferentie georganiseerd.)

De door de minister op 9 december 2021 getoonde presentatie is terug te vinden op de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Gedachtewisseling van 2 december 2021

1. Inleidende uiteenzetting

Minister *Hilde Crevits* heeft voor deze gedachtewisseling geen brede economische analyse gemaakt, zoals ze wel deed bij eerdere gedachtewisselingen over dit thema. Na de recente maatregelen is de aanpassing van de beschermingsmaatregelen nog volop in voorbereiding. Minister-president Jan Jambon heeft ook gevraagd om op 3 december 2021 het Overlegcomité opnieuw samen te roepen. Er is voortdurend overleg met de sectoren. Uiteraard zijn de steunmaatregelen anders wanneer een sector verplicht gesloten is dan wanneer een sector mag openblijven maar de omzetverliezen bewezen moeten worden. De minister luistert graag naar de input van de commissieleden over de aanpak van de steunmaatregelen.

De Vlaamse Regering had gehoopt dat het niet noodzakelijk zou zijn om nog bijkomende beperkingen op te leggen. De cijfers over de ziekenhuisopnames en de bezetting van de eenheden voor intensieve zorg verbeteren echter niet onmiddellijk en dan is de overheid genoodzaakt om beslissingen te nemen.

1.1. Economische maatregelen

Binnen de Vlaamse Regering werd afgesproken goed te onderzoeken en te overleggen hoe de zwaar getroffen bedrijven het best kunnen worden ondersteund. De uitgangspunten daarbij zijn:
- vermijden dat gezonde bedrijven door nieuwe maatregelen van de overheid alsnog financieel zwaar in de problemen komen. Dat betekent dus faillissementen en betaalmoeilijkheden voorkomen;
- in deze fase enkel nog steun geven aan wie die echt nodig heeft, zonder de concurrentieverhoudingen te verstoren. Dat betekent voldoende selectief zijn en geen ongezonde bedrijven steunen;
- fraude voorkomen. Dat betekent dat omzetverliezen moeten worden aangetoond en dat er niet meer automatisch wordt uitbetaald.

De minister en haar kabinet staan in nauw contact met ondernemers- en sectororganisaties zoals Event Confederation, Horeca Vlaanderen, UNIZO en Voka om de nodige gegevens vanop het terrein te verzamelen. Ook met de sociale partners van de SERV wordt intens overlegd.

Pistes voor drie maatregelen

Er wordt gewerkt aan drie maatregelen die voortbouwen op de eerdere steunmechanismen. Een eerste piste is de heractivering van het Vlaams beschermingsmechanisme.

Dat zou dan de elfde versie van dat mechanisme zijn en die zou gelden voor de periode dat de beperkende maatregelen van toepassing zijn. De belangrijkste kenmerken kunnen behouden blijven: 10 procent compensatie voor vaste kosten, maxima in functie van tewerkstelling enzovoort. Modaliteiten zoals het bepalen en controleren van het vereiste omzetverlies en de precieze afbakening van de in aanmerking komende sectoren worden nog bekeken. Voor de verplicht gesloten sectoren zou de minister wel opteren voor een heel snelle verwerking, zoals in het voorjaar van 2021. Een onderneming die verplicht is gesloten, moet geen omzetverlies bewijzen. De referentieperiode blijft het laatste kwartaal van 2019 en is dus al bekend.

Een tweede piste is de overbruggingslening. De beperkende maatregelen veroorzaken extra liquiditeits- en financieringsnoden. Het gaat dan bijvoorbeeld over investeringen in ventilatie of luchtkwaliteit maar ook over het vernieuwen van voorraden of het dekken van vaste kosten zoals handelshuur en diensten. Met een goedkope overbruggingslening wil de minister hierop inspelen. De modaliteiten die nog worden uitgewerkt, liggen in lijn van die van de succesvolle heropstartlening.

Een derde piste is een globalisatiemechanisme voor 2021. Hierover is er nog geen beslissing van de Vlaamse Regering. Op dit moment wordt de afwikkeling van de dossiers van het globalisatiemechanisme voor 2020 geëvalueerd. De volledige lijst van de goedgekeurde dossiers is nog niet beschikbaar. Op basis van deze evaluatie zal de Vlaamse Regering moeten bekijken of er een gelijkaardig globalisatiemechanisme voor 2021 komt. Dat moet dan zorgen voor een gedeeltelijke bijkomende compensatie voor ondernemingen die over het hele jaar 2021 zware omzetverliezen hebben geleden door de beperkende maatregelen. De minister denkt daarbij aan de grote eventorganisaties, hotelketens en feestzalen die zeer zware omzetverliezen hebben geleden.

De verschillende steunmechanismen zullen na een eerste beslissing door de Vlaamse Regering moeten aangemeld worden bij de Europese Commissie om binnen de tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige COVID-19-uitbraak te blijven. Op 18 november 2021 heeft de Europese Commissie dit tijdelijke kader voor staatssteun verlengd tot 30 juni 2022.

Eventsector en de voorschottenregeling

De cijfers over het afgelasten en verschuiven van evenementen zijn bijzonder schrijnend. Het laatste cijfer voor 2021 bedraagt 37 procent. Daarbij zijn er ook evenementen die een beroep hebben gedaan op de voorschottenregeling van VLAIO. De events die met een afgelasting worden geconfronteerd als gevolg van een coronagerelateerde beslissing van de federale of de Vlaamse overheid of een provinciale of regionale lockdown kunnen aanspraak maken op de verzekeringsformule en zullen het voorschot niet moeten terugbetalen voor het deel van de kosten dat niet-recupereerbaar is.

Voor de periode tot het einde van 2021 gaat het over 17 dossiers die onder dit mechanisme vallen, voor een totaal voorschot van 5,1 miljoen euro. De minister kan wel nog niet zeggen of in alle gevallen een beroep kan worden gedaan op de verzekering. De dossiers worden door VLAIO onderzocht.

Federale steun

Er mag ook niet worden vergeten dat er nog steeds federale steun van toepassing is. Het federale kernkabinet had al op 24 september 2021 beslist om de corona-steunmaatregelen te verlengen tot 31 december 2021. De voornaamste federale maatregelen zijn:
– de tijdelijke werkloosheid ten gevolge van overmacht voor alle sectoren;
– het enkelvoudige crisisoverbruggingsrecht voor alle sectoren vanaf een omzetdaling van 65 procent.

De minister vernam van haar federale collega's dat er wordt gewerkt aan een verlenging van de tijdelijke werkloosheid en het herinvoeren van het dubbele overbruggingsrecht. Mogelijk komt er ook een btw-maatregel voor de horeca. Dit is belangrijk voor de afbakening van de sectoren waarvoor de Vlaamse steunmaatregelen gelden. De minister blijft immers streven naar complementariteit. Het Vlaams beschermingsmechanisme blijft als doelstelling hebben om een gedeelte van de doorlopende vaste kosten te helpen dekken bij exploitatiebeperkingen.

1.2. Werk en Sociale Economie

De huidige maatregelen inzake telewerk zijn streng, met één terugkomdag per week. Er zijn ook lessen getrokken uit de vorige periodes van verplicht telewerk. Het stemt de minister tevreden dat er voorlopig weinig tot geen overtredingen zijn vastgesteld. Naar alle waarschijnlijkheid zullen de cijfers inzake telewerk op dit moment hoger liggen of minstens hetzelfde percentage evenaren als in vorige periodes van verplicht telewerk, met name ongeveer 43 procent.

Het verplicht telewerk vraagt grote inspanningen van werknemers en bedrijven. Het heeft ook een niet te onderschatten impact op het mentaal welzijn van velen. Daarom heeft de minister er op het Overlegcomité voor gepleit om de terugkomdag te behouden. Voor vele mensen is hun werkomgeving een belangrijke plaats voor sociale contacten, wat volgens de minister zeer belangrijk is tijdens deze korte, koude en donkere winterdagen. Informele contacten op de werkvloer kunnen ook voor meer creativiteit zorgen. Daarnaast is ook de impact op de productiviteit en de innovatie niet te onderschatten.

Deze periode is ook een goed moment om het instrument van de werkbaarheidscheques fors te promoten. Tot hiertoe waren er in 2021 489 positief beoordeelde aanvragen. Dat is meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2020. Tachtig bedrijven hebben de cheques aangevraagd voor de organisatie van telewerk. De minister wil ook aandacht hebben voor de sectoren en functies waar telewerk niet mogelijk is. In die jobs is het belangrijk om veilig te kunnen werken. De minister verwijst in dat verband nog eens naar de specifieke maatregelen die bij besluit van de Vlaamse Regering werden vastgelegd voor de veiligheid van dienstenchequewerknemers.

Tot slot verwijst de minister naar het actualiteitsdebat in de plenaire vergadering van 1 december 2021 over de problemen en mogelijke fraude bij contactopsporing in het kader van corona. De minister heeft aan de Vlaamse Sociale Inspectie gevraagd om een grondig onderzoek te doen naar het gebruik van het Vlaams opleidingsverlof voor opleidingen tot callcentermedewerker. Het onderzoek naar eventuele wanpraktijken bij bepaalde organisaties loopt nog. In deze dossiers is er voor het opleidingsverlof nog geen enkele uitbetaling gebeurd. De minister heeft ook aan de commissie die het Vlaams opleidingsverlof opvolgt, gevraagd de regels en procedures te bekijken.

2. Tussenkomsten van de leden

Tussenkomst van Maaike De Vreese

Maaike De Vreese betreurt dat nu opnieuw de situatie is ontstaan waarin er steunmaatregelen moeten worden genomen voor specifieke sectoren. Enkele maanden geleden leek niemand dit te verwachten. Maar iedereen hoort ook de noodsignalen uit de zorg en er moet worden gezocht naar een evenwicht tussen gezondheid en economie. Het thema beroert ook de publieke opinie.

Intussen duurt de crisis al bijna twee jaar en het is volgens het lid belangrijk lessen te leren uit de al genomen steunmaatregelen. De minister stelde in de gedachtewisseling van 16 september 2021 over de coronacrisis al dat ze een diepgaand onderzoek wilde en dat ze deze uitzonderlijke budgettaire inspanning ten gronde wilde evalueren (*Parl.St.* Vl.Parl. 2021-22, nr. 965/1). Ze verwees naar een aangekondigd verslag van het Rekenhof over de steunmaatregelen en naar een onderzoek over de impact van de maatregelen dat ze zelf heeft besteld bij een consortium van de Technopolis Group, VIVES en de KU Leuven. Wanneer worden deze studies opgeleverd? Op welke manier bevat dit onderzoek een analyse van de ondersteuningsmaatregelen in de afgelopen jaren en maanden? Welke lessen kunnen worden getrokken uit deze onderzoeken om een nieuw aanbod aan ondersteuningsmaatregelen uit te werken? Maaike De Vreese gaat ermee akkoord dat sectoren die opnieuw worden gesloten of aan beperkende maatregelen worden onderworpen op een bepaalde manier worden ondersteund. Maar de steun moet verantwoord, efficiënt en doelmatig worden ingezet met het oog op een maximale effectiviteit. Daarom kijkt het lid uit naar het onderzoek van het Rekenhof.

Om fraude te vermijden heeft de minister ervoor gezorgd dat het team dat de controles bij VLAIO doet, wordt uitgebreid. Wat zijn de ervaringen van die inspecteurs? Hebben zij het gevoel dat ze de verschillende vormen van fraude de baas kunnen? Bij de laatste steunmaatregelen werden de voorwaarden verstrengd om fraude te voorkomen. Hoe evalueert de minister deze verstrengde voorwaarden? Welke lessen kunnen worden getrokken uit de dossiers waarin een terugvordering werd gedaan? Hoeveel van de teruggevorderde steun werd al effectief terugbetaald? Hoe ziet de minister het verdere verloop van de controles? Hoeveel ondernemingen werden intussen uitgesloten van VLAIO-steun voor de komende vijf jaar?

De N-VA-fractie heeft steeds geijverd voor initiatieven om de kapitaalstructuur en de solvabiliteit van de ondernemingen te versterken. Dat is gebeurd via achtergestelde leningen, waarborgen, Winwinleningen, het Vriendenaandeel en het Welvaartsfonds. Op welke manier vinden ondernemingen de weg naar deze maatregelen en hoe evalueert de minister de gevoerde campagnes? Wat is de stand van zaken van het Welvaartsfonds? Hoeveel middelen zijn er in het fonds beschikbaar?

Tussenkomst van Caroline Gennez

Caroline Gennez verwijst naar de actuele vragen in de plenaire vergadering van 24 november 2021 (*Actuele vragen* Vl.Parl. 2021-22, nr. 129, 131, 134 en 139). Een aantal sectoren zoals de horeca, de evenementensector, de toeristische sector en de discotheken dreigt opnieuw in zwaar weer terecht te komen. De maatregelen die de overheden nemen redden levens maar maken ook slachtoffers. Vele ondernemers hebben de voorbije jaren veerkracht getoond en de verwachte faillissementengolf is tot op heden uitgebleven. De steunmaatregelen van de Vlaamse en federale overheid zijn daarin zeker belangrijk geweest.

De minister komt nu tegemoet aan de vraag naar ondersteuning voor omzetverlies. Voor Vooruit is het belangrijk dat het Vlaams beschermingsmechanisme zo snel mogelijk opnieuw wordt uitgerold. Heeft de minister zicht op de timing en de modaliteiten?

De fractie deelt de mening dat het globalisatiemechanisme voor grote evenementen opnieuw moet worden geactiveerd, samen met een specifieke ondersteuning voor de cultuursector.

In België zijn de zelftests nog altijd zeer duur wegens het monopolie van de apotheken. Nu zouden de zelftests ook beschikbaar worden in de supermarkten, hopelijk met een gunstig effect op de prijs. Kan er een kredietlijn worden geopend voor de ondersteuning van de aankoop van zelftests wanneer die als bijkomende voorwaarde worden gesteld aan sectoren die openblijven?

Het instrument van de handelshuurlening is belangrijk om de vaste kosten te kunnen blijven dekken, zeker in de horeca en voor feestzalen en dergelijke. In het verleden was er discussie over de voorwaarden. Moeten de verhuurders akkoord gaan met het kwijtschelden van een aantal maanden huur om het instrument handelshuurlening te kunnen inzetten? Dit is een zware voorwaarde en de vraag is of die niet kan worden geschrapt.

Er moet zeer behoedzaam worden omgegaan met verschillende steunmaatregelen zoals overbruggingskredieten, achtergestelde en gewaarborgde leningen. Hoe zit het met de afstemming van de Vlaamse maatregelen met die van de federale overheid?

Caroline Gennez besluit dat niemand vrolijk wordt van de aangekondigde verstrenging. Maar maatregelen om de economie te blijven ondersteunen, zijn noodzakelijk.

Tussenkomst van Imade Annouri

Imade Annouri bevestigt dat de maatregelen de publieke opinie beroeren. Het zijn gespannen tijden en dat is voelbaar in de samenleving. Als volksvertegenwoordiger probeert hij altijd zo weinig mogelijk uitspraken te doen die valse hoop met zich meebrengen. Valse beloften doen mensen nog meer de moed verliezen. Het lid meent dat men duidelijk moet communiceren dat men maatregelen neemt om de zorg te vrijwaren en de economie te ondersteunen maar dat er geen reden is om te verwachten dat de crisis nu snel voorbij zal zijn. Het lid geeft het voorbeeld van de evenementensector waar bepaalde verwachtingen werden gecreëerd maar nu opnieuw strengere maatregelen worden overwogen, terwijl de minister-president recent zelf nog deelnam aan een druk bijgewoond evenement. Dat zorgt voor kwaadheid. Naast de maatregelen die de overheid moet nemen, is ook de houding van de politici belangrijk voor het draagvlak ervan.

In het verleden bleek dat wanneer er maatregelen werden genomen voor de horeca, de cultuur- en evenementensector de werknemers uit die sectoren uitstroomden naar andere sectoren. Wordt daar nu rekening mee gehouden? Heeft de minister overleg met die sectoren? Worden er initiatieven genomen om ervoor te zorgen dat ze niet kampen met grote personeelstekorten wanneer ze opnieuw kunnen opstarten?

Financiële en economische steun zijn nodig maar Imade Annouri merkt dat heel veel mensen het mentaal erg moeilijk hebben. Dat is logisch omdat het zeer onzekere tijden zijn, in het bijzonder voor wie telkens opnieuw een zaak moet opstarten en daarbij door externe factoren wordt gehinderd. Wordt er in kaart gebracht hoe het zit met het mentale welzijn van ondernemers en werknemers in Vlaanderen? Zien de ondernemers nog toekomstperspectieven? Worden er initiatieven genomen om de ondernemingszin te blijven aanwakkeren?

Tussenkomst van Tom Ongena

Tom Ongena meent dat de coronapandemie iedereen tot bescheidenheid dwingt. Het klopt dat politici moeten opletten met hoogdravende verklaringen maar anderzijds heeft iedereen al wel eens fouten gemaakt in deze crisis.

De Open Vld-fractie steunt de minister bij het uittekenen van nieuwe maatregelen. Er werden al lessen getrokken uit de vorige maatregelen; zo werd de forfaitaire premie hervormd naar een premie op basis van omzetverlies. De ervaring en know-how zijn er en het is een goede zaak dat de minister het Vlaams beschermingsmechanisme en het globalisatiemechanisme opnieuw activeert. Tegen de hoop en verwachtingen in gaat het nu al om de elfde versie van dit mechanisme en wellicht volgen er nog. Het was altijd de bedoeling om gezonde bedrijven te ondersteunen en het voortbestaan van ongezonde ondernemingen niet nodeloos te rekken. Wordt dat ook deze keer meegenomen? Hoe zal hierop worden toegezien?

Helaas zijn er ook altijd bedrijven die misbruik maken van de maatregelen. Er is al meer dan 100 miljoen euro onterecht aangevraagde steun teruggevorderd. Hoe kan dit zoveel mogelijk worden vermeden? Worden er nog extra inspecteurs aangeworven?

Het lid sluit zich ook aan bij de al gestelde vraag over de evaluatierapporten van de economische steunmaatregelen.

Tom Ongena heeft ook vragen over de bevoegdheid Werk. Niet alleen in het onderwijs maar ook in de bedrijfswereld moeten werkgevers elke dag puzzelen omdat veel werknemers uitvallen door ziekte of quarantaine. Er wordt vaak gewerkt met ziekteattesten en minder met quarantaineattesten en dat brengt ook extra kosten met zich mee voor de werkgevers. De vervanging van uitgevallen personeel is ook niet evident, gezien de krapte op de arbeidsmarkt. Een beroep doen op interimkantoren brengt ook extra kosten met zich mee. Bovendien neemt de werkdruk toe voor de werknemers die wel nog aan het werk zijn. Dit is een neerwaartse spiraal die moet worden opgevolgd. Uit de voedingsindustrie komen noodsignalen. Ziet de minister mogelijkheden om VDAB in te schakelen om sneller werkzoekenden naar die sector toe te leiden? De sector heeft voldoende vacatures voor ongeschoolde of kortgeschoolde werkzoekenden. Het lid meent dat in deze noodsituatie een noodplan hulp kan bieden.

Ook uit de dienstenchequesector komen signalen dat het aantal poetsbeurten dat moet worden geannuleerd, sterk toeneemt. Denkt de minister aan een compensatie door het niet-benutte budget te gebruiken? Is er opnieuw behoefte aan extra beschermingsmateriaal zoals handgels en mondmaskers, en in deze fase misschien sneltesten voor zowel huishoudhulpen als gebruikers? Ook in deze sector worden vaak ziektebriefjes ingediend in plaats van quarantainegetuigschriften. Misschien kan dit nog eens worden verduidelijkt?

Er is nu opnieuw overgeschakeld naar verplicht telewerk. Dat heeft in de vorige fasen een probleem opgeleverd voor het handhavingsbeleid van VDAB. Wordt erop toegezien dat VDAB nu voldoende druk blijft zetten op werkzoekenden om aan de slag te gaan? Gelet op de noodsituatie in de vermelde sectoren is dat volgens Tom Ongena nu des te belangrijker.

Tussenkomst van Allessia Claes

Allessia Claes merkt op dat er voor de maatwerkbedrijven al maatregelen werden genomen zoals de opschorting van de doorstroomtrajecten, de verlenging van de inschakelingstrajecten, de opschorting van de regel voor de 90 procentinvullingsgraad voor het contingent van 2020, de opschorting van de inhoudingen op de

voorschotten en het doorlopen van de financiering van de arbeidszorgmedewerkers. Kunnen die maatregelen in deze fase eventueel opnieuw worden ingevoerd?

Tussenkomst van Yves Buysse

Yves Buysse vindt de gedachtewisseling over de aangekondigde maatregelen interessant. Maar op het terrein vraagt men snel duidelijkheid over de concrete maatregelen. Wanneer zal beslist worden over de voorstelde maatregelen en kan erover gecommuniceerd worden? Valse hoop geven, kan inderdaad niet de bedoeling zijn.

Het lid vindt het ook belangrijk dat er afstemming is met de federale steunmaatregelen. Voor een ondernemer die zijn rekeningen moet betalen, maakt het niet uit van welke overheid de steun komt maar hij wil wel zicht op het totale plaatje. Yves Buysse vraagt om daarbij rekening te houden met het allerslechtste scenario zodat de ondernemers ook op voorhand weten op welke compensatie ze in dat geval recht zouden hebben. Dit kan vermijden dat er na elke beslissing van het Overlegcomité onzekerheid is omdat moet worden gewacht op een beslissing van de Vlaamse Regering.

Naast de ondernemers die hun bedrijf verplicht moeten sluiten, zijn er de ondernemers die mogen openblijven maar slechte resultaten boeken. De horeca bijvoorbeeld kampt met veel annuleringen van reservaties. Die groep mag niet worden vergeten.

Hoe ver staat de minister met het in kaart brengen van de ondernemers die onterecht steun aanvroegen of fraude pleegden? Het zou jammer zijn dat ze nu opnieuw de mogelijkheid hebben om steun aan te vragen terwijl de administratie hun dossier nog onderzoekt.

Het valt Yves Buysse op dat er op een verschillende manier wordt omgegaan met zelftests. In een interne nota van een onderwijsinstelling las hij dat zelftests niet betrouwbaar zijn terwijl die in andere sectoren wel als een eerste stap van de beveiliging worden beschouwd. Dat zorgt voor verwarring. Kan de minister daar iets aan doen?

Tussenkomst van Axel Ronse

Axel Ronse maakt zich zorgen over de situatie op de arbeidsmarkt. Hij vreest dat het aantal tijdelijk werklozen nu opnieuw zal toenemen. De situatie is nu dat VDAB de tijdelijk werklozen enkel een brief met een aanbod mag schrijven. Is er nog geen opening om met een automatische inschrijving te werken? Het lijkt het lid een goed moment om dit met de federale minister van Werk te bespreken.

Axel Ronse herhaalt ook het eerder gedane voorstel om met een loonsubsidie te werken. Dit zou zeker voor de evenementensector een goede maatregel zijn. Wat is de mening van de minister daarover?

Tussenkomst van Ilse Malfroot

Ilse Malfroot reageert op het bericht dat het Overlegcomité vervroegd wordt samengeroepen om maatregelen in onder meer de cultuursector te bespreken. Het lid begrijpt de maatregelen niet meer en ook de getroffen sectoren begrijpen ze niet.

Enkele weken geleden werd beslist de discotheken en nachtclubs open te laten en het CST en een zelftest als voorwaarde voor de toegang op te leggen. De ondernemers in de sector hebben zich daarna flexibel opgesteld en hebben alle mogelijke inspanningen gedaan om aan de opgelegde voorwaarden te voldoen. Op het Overlegcomité van 26 november 2021 werd dan beslist om de discotheken toch maar te sluiten. Op welk onderzoek is dit gebaseerd? Werd er effectief vastgesteld dat

de discotheken die de voorwaarden respecteren broeihaarden van besmetting zijn? Voor het lid is dit onbegrijpelijk. De minister kan dan ook niets anders doen dan deze sector maximaal ondersteunen.

Volgens Ilse Malfroot geeft het CST een vals gevoel van veiligheid. Het attest doet niet wat ervan werd verwacht. De cijfers tonen zelfs aan dat de gevaccineerde personen anderen blijven besmetten. Dat is volgens het lid te wijten aan het fenomeen ADE of antibody-dependent enhancement, dat ervoor zorgt dat het immuunsysteem wordt aangetast en dat besmettingen sneller gebeuren onder gevaccineerden. Het lid betreurt ook dat er in het coronaverhaal te weinig wordt gepraat over natuurlijke immuniteit. Het is volgens haar geweten dat die de beste bescherming biedt tegen varianten. De vaccinatie doet ongetwijfeld haar werk maar is onvoldoende afgestemd op varianten van het coronavirus. Kan de minister dit aankaarten op het Overlegcomité? Is het geen tijd voor een nieuwe expertengroep die de genomen beslissingen kritisch kan bekijken vanuit een andere invalshoek? Nu wordt al twee jaar paniek gezaaid door dezelfde experten en zit men al twee jaar in dezelfde situatie. Het onderwijs, de zorgsector, de ondernemers en de burgers zelf hebben het volgens Ilse Malfroot gehad. Het aantal zelfdodingen zal stijgen, de mensen worden depressief en zitten geïsoleerd. De jeugd kan niet meer uitgaan en de cultuursector wordt opnieuw gesloten zonder dat er een logische verklaring voor is. Een nieuwe expertengroep kan een ander licht op de zaak werpen.

Ilse Malfroot vraagt de minister om op het Overlegcomité te pleiten voor het afschaffen van het CST. Het is belastend voor de horeca- en andere ondernemers, geeft een vals gevoel van veiligheid en veroorzaakt meer besmettingen. De politie is volgens het lid niets eens bevoegd om het CST te controleren. Het enige wat volgens de Vlaams Belangfractie kan werken, is herhaaldelijk testen.

Tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne dankt de minister om op een open manier met de commissieleden van gedachten te willen wisselen over beslissingen die nog niet genomen zijn.

Het lid sluit zich aan bij de opmerking van Imade Annouri dat er veel onzekerheid is en dat politici moeten durven toegeven dat ze het verloop van de coronapandemie niet altijd kunnen voorspellen. Wereldwijd worstelt elk land met de onzekerheid die uit de pandemie voortvloeit en elk land zoekt oplossingen om daar zo correct mogelijk mee om te gaan.

Het verhaal van de natuurlijke immuniteit is volgens Robrecht Bothuyne dodelijk. Ilse Malfroot verkondigt volgens hem wat veel antivaxers verkondigen. Het is een leugen. De besmettingen zijn op dit moment het hoogst bij de groep van ongevaccineerden, zowel bij de oudere personen als bij kinderen in de lagereschoolleeftijd. Het zijn de niet-gevaccineerden die het vaakst in het ziekenhuis terechtkomen en zelfs overlijden. Robrecht Bothuyne roept op om als politicus niet mee te gaan in ongefundeerde verhalen en die als waarheden te verkondigen.

Dat er na de vorige golf snel een heropleving van de economie kwam, is te danken aan de steunmaatregelen van de Vlaamse en federale overheid. Er is geen grote golf van faillissementen gekomen en de werkloosheid is niet gestegen. Integendeel, er is een recordaantal mensen aan het werk. Het is belangrijk te erkennen dat de steunmaatregelen daartoe hebben bijgedragen. Er zijn inderdaad ondernemingen die onterecht steun hebben aangevraagd of fraude hebben gepleegd maar globaal gezien heeft het systeem gewerkt. Er zijn checks en controles ingebouwd zonder te veel administratieve overlast te creëren. Op welke manier kunnen er nog extra voorafgaande controles worden ingebouwd?

Het is logisch dat er steunmaatregelen volgen wanneer de overheid beslist om sectoren volledig of gedeeltelijk te sluiten of beperkende maatregelen oplegt die tot omzetverlies leiden. In de vorige fases werd volgens het lid de juiste keuze gemaakt om vrij ruim te gaan in die steunmaatregelen. Dat heeft de economische heropleving mee mogelijk gemaakt. De maatregelen die de minister nu vooropstelt, zowel het beschermingsmechanisme als de overbruggingslening en het globalisatiemechanisme, zijn volgens het lid opnieuw de juiste keuze. Hij hoopt dat er snel een beslissing komt waarover kan worden gecommuniceerd.

Robrecht Bothuyne verwijst tot slot naar het recente bericht dat er op dit ogenblik een recordaantal mensen aan het werk is in België. Er moet alles aan worden gedaan om de arbeidsmarkt draaiende te houden. Daarom is het cruciaal dat VDAB en de VDAB-partners in deze crisis hun dienstverlening ten aanzien van werkzoekenden en werkgevers kunnen blijven voortzetten. Hoe kan daarvoor worden gezorgd?

3. Antwoorden van de minister

Minister *Hilde Crevits* zal haar antwoorden beperken tot de beleidsdomeinen die tot haar bevoegdheid behoren. Ze kan ook niet antwoorden op vragen over de beslissingen van een Overlegcomité dat nog moet worden samengeroepen. De minister neemt wel de gedane suggesties mee.

Er is nog geen definitieve versie van het onderzoek van de Technopolis Group naar de evaluatie van de coronamaatregelen. Die zal nu wel snel beschikbaar zijn en de minister zal het rapport zo snel mogelijk aan de commissie bezorgen. Voor het verslag van het Rekenhof is het wachten op de publicatie door het Rekenhof.

De inspectiestrategie wordt uitgerold. De minister vindt dat er zeer goed werk wordt geleverd. Er werden al meer dan 18.000 dossiers gecontroleerd, waarbij alle opeenvolgende aanvragen van dezelfde ondernemer als één dossier worden beschouwd. Er is al 105 miljoen euro teruggevorderd. De minister stelt voor om bij de bespreking van de aangekondigde rapporten nog eens de meest actuele cijfers mee te geven. Voor de minister is het belangrijk dat de administratie de nodige tijd krijgt om de controles op een ernstige manier uit te voeren.

Zoals al eerder gemeld in de commissie, heeft de minister geleerd dat steun voor omzetverlies uitbetalen op basis van een verklaring op eer geen goed idee is. Dat is een pijnlijke vaststelling en de minister had gehoopt dat het anders zou gaan. Er zijn dossiers gevonden waarbij ondernemingen steun voor omzetverlies vragen terwijl achteraf blijkt dat de omzet is gestegen. Omdat sectoren van de ene dag op de andere werden gesloten, blijft de minister achter de oorspronkelijke keuze staan om snel uit te betalen. Het is te betreuren dat er misbruik werd vastgesteld en er extra controleurs nodig waren. VLAIO zoekt nog altijd goede medewerkers om het controleteam te versterken. De inspecties gebeuren op basis van risicoanalyses aan de hand van onder meer de btw-aangiftes.

Het is effectief de bedoeling om bij de steunmaatregelen te focussen op de gezonde bedrijven. Gezonde ondernemingen zijn ondernemingen die actief zijn volgens de Kruispuntbank van Ondernemingen, waarvoor er geen insolventieprocedure of een dagvaarding van de RSZ loopt en die geen schulden hebben bij VLAIO.

Sinds het Vlaams beschermingsmechanisme 10 is er ook een koppeling met databanken die daarover informatie bevatten. Het heeft even geduurd om die koppeling te realiseren. De minister wil dat vooraf wordt gecontroleerd op omzetverlies. Het is echter ook een evenwicht zoeken tussen alles controleren voorafgaand aan de uitbetaling en ondersteunen wie het nodig heeft. Vandaar ook het onderscheid tussen ondernemingen die verplicht gesloten zijn en de bedrijven die door de

maatregelen omzetverlies lijden. Er moeten lessen worden geleerd en waar mogelijk moeten de maatregelen worden verfijnd.

Van de 105 miljoen euro die werd teruggevorderd, moet er nog 36 miljoen euro worden terugbetaald. Dat kan ook worden geregeld via een afbetalingsplan. Het is dus niet zo dat de terugbetalingen slecht verlopen.

Voor het Welvaartsfonds is de tweede closing recent afgerond. Het fonds is daarmee opgeschaald van 167 miljoen naar 205 miljoen euro. Het is positief dat de Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij mee in het fonds is gestapt.

De Winwinlening blijft alle records verbreken. Er is in 2021 al 130 miljoen euro uitgeleend en er is nog een maand te gaan. In 2020 ging het nog om 100 miljoen euro. Er zijn nu ook 37 Vriendenaandelen uitgegeven voor een bedrag van 210.000 euro. De Vriendenaandelen gaan iets trager van start maar dat is logisch omdat er ook meer risico aan verbonden is.

Inzake het Vlaams beschermingsmechanisme wil de minister snel knopen doorhakken om deze maatregel vervolgens aan te melden bij de Europese Commissie. De maatregel zou dan begin januari 2022 definitief moeten worden. Met de sectoren werd al afgesproken om op kwartaalbasis te werken, waardoor aanvragen dus ten vroegste in januari kunnen gebeuren.

Voor de zelftests is er op dit ogenblik niet in directe steun voorzien.

Voor de handelshuurlening wordt nog onderzocht hoe de maatregel kan worden voortgezet. Een mogelijkheid is er een onderdeel van een soort overbruggingskrediet van te maken met een bonus in het geval van kwijtschelding van huur. Die nieuwe piste wordt nog onderzocht, ook om het aantal instrumenten te beperken.

Over de afstemming met de federale maatregelen antwoordt de minister dat er voor haar complementariteit is als de federale maatregelen blijven wat ze zijn. De Vlaamse maatregelen focussen immer op de vaste kosten.

De minister begrijpt de opmerking van Imade Annouri over verwachtingen die werden gecreëerd maar vindt dat voortschrijdend inzicht nog altijd beter is dan koppig blijven vasthouden aan eerdere beslissingen. Ze begrijpt ook de reacties uit de cultuursector en is sterk begaan met de impact op de evenementensector, zeker nu die sector langzaam aan het herstellen was van de eerdere klappen. Maar tegenover de organisatie van evenementen met 50.000 of meer deelnemers staat de druk van de voorbije week op de ziekenhuizen en het dreigende tekort aan ICU-bedden. Het is een zeer delicate evenwichtsoefening.

Het klopt dat de discotheken zeer zwaar getroffen zijn door de maatregelen. De sector werd altijd ondersteund en het is voor de minister evident dat hij nu ook op snelle en toegankelijke steun kan rekenen. Er is ook contact met de sector.

Het is een goede zaak dat er een nieuw advies aan de GEMS werd gevraagd. De minister deelt het scepticisme van Ilse Malfroot daarover niet. Ook coronacommissaris Pedro Facon komt naar het Overlegcomité met afgewogen adviezen. Het helpt niet om dit alles in vraag te stellen; daarmee zijn de mensen die nu op een ICU liggen niet geholpen. De minister wil zeker niet meegaan in het ondergraven van het vertrouwen in de wetenschap. De wetenschapsbarometer toont net het grote vertrouwen van mensen in wetenschap.

Een studie van Sciensano stelt dat gevaccineerden acht keer minder kans hebben om te sterven aan COVID-19. Iedere politicus zou het belang van vaccinatie met luide trom moeten verkondigen.

De arbeidsmarktkrapte laat zich in alle sectoren gevoelen. Er is overleg met de horeca om in extra opleidingen te voorzien en ervoor te zorgen dat de nieuwe instroom kwalitatief is. Naast de krapte is er momenteel ook het probleem van personeelsuitval. In ziekenhuizen valt personeel uit omdat ze doodmoe zijn van de geleverde inspanningen, ziek zijn of in quarantaine of isolatie zitten. Het beleid ondersteunt ook de transitie tussen sectoren en de minister meent daarvan de eerste goede resultaten te zien. Dat wordt via opleidingen gefaciliteerd. Daarom is de minister ook erg verontwaardigd over het misbruik dat zou gemaakt zijn van het Vlaams opleidingsverlof voor callcentermedewerkers die voor contacttracing instaan. Het is zo belangrijk dat opleidingen goed worden gegeven.

VDAB zet via de sectorale werking in op de instroom in alle sectoren maar merkt natuurlijk ook dat de arbeidsmarktreserve kleiner is geworden. Er is ook de aanpak van VDAB van knelpuntvacatures. Langdurig werkzoekenden worden gescreend in functie van sectorale tekorten. Er is een nieuwe tender voor kwetsbare werkzoekenden die onder meer gericht is op de voedingssector.

De minister kreeg nog geen signalen van een problematische situatie in de sector van de sociale economie en de maatwerkbedrijven. Maar het is uiteraard in alle sectoren moeilijk en vaak moet er worden geïmproviseerd. Het grote verschil met de vorige fases is dat maatwerkbedrijven zoals de kringwinkels en de beschermde industriële werkplaatsen niet gesloten zijn, ook al is telewerk daar niet mogelijk. Het is belangrijk de activiteiten zoveel mogelijk voort te zetten maar daarbij te focussen op de veiligheid van de kwetsbare werknemers.

Er was contact met de werkgevers en werknemers van de dienstenchequesector om de situatie en de evolutie daarvan in te schatten. De minister heeft de eerder genomen maatregelen in herinnering gebracht. Recent werd gemeld dat de activiteiten in de sector terugvallen. De werkgevers brengen nu de impact op de dienstenchequebedrijven in kaart. De minister hoopt dat de sociale partners zich constructief opstellen en tot een sociaal akkoord komen. Dat is een voorwaarde om de verhoogde inruilwaarde in te voeren.

Een lid vroeg terecht aandacht voor het mentale welzijn. Eind 2020 werd via ECOOM een onderzoek gedaan waaruit een zeer grote veerkracht bleek. Dat blijkt ook uit het hoge ondernemersvertrouwen en uit het recordaantal starters. Maar het is natuurlijk zo dat die veerkracht telkens opnieuw wordt aangetast door de noodzakelijke maatregelen. De minister hoedt zich voor aankondigingspolitiek. Ze staat achter het bijeenroepen van het Overlegcomité op vraag van de minister-president maar wil de maatregelen daar bespreken. De situatie is ernstig.

De minister merkt nog op dat ze de middelen voor Dyzo heeft verhoogd. Dyzo ondersteunt zelfstandigen en dat niet enkel bij faillissementen. De vzw kan nu ook iemand aanwerven voor psychologische ondersteuning die eventueel kan doorverwijzen naar de gezondheidszorg. De minister heeft op het Overlegcomité ook gepleit voor een terugkomdag bij telewerken omwille van het mentale welzijn.

Het standpunt van de minister over de verplichte inschrijving van tijdelijk werklozen is gekend. Het hoeft voor haar geen automatische inschrijving te zijn. Het is immers de werknemer die aan het stuur zit van zijn loopbaan. Er volgen nog overlegrondes met het federale niveau.

Er is inderdaad veel onzekerheid. Macro-economisch heeft het beleid tot hiertoe goede resultaten opgeleverd. Het verlies van 2020 is ingehaald. Er is geen opstoot van faillissementen. Het ondernemersvertrouwen is groot en er is een recordaantal starters. De overheid heeft de taak de economie te ondersteunen en de minister neemt die taak op.

De coronacrisis is voor de minister de grootste naoorlogse wereldwijde pandemie. Het coronavirus en zijn vele varianten zijn nog altijd wendbaar en zeer volatiel. Niet alleen beleidsmakers maar ook wetenschappers komen soms tot nieuwe inzichten. De minister geeft het voorbeeld van het scepticisme dat aanvankelijk op federaal niveau heerste over het voorstel van minister Wouter Beke over de derde prik, terwijl nu het algemeen aanvaarde standpunt is dat die niet snel genoeg kan worden toegediend. Het nemen van beperkende maatregelen blijft een moeilijke evenwichtsoefening. Het is ongezien hoe de samenleving wordt getroffen en er voortdurend moet worden geschakeld, waarbij ook lessen moeten worden getrokken uit de eerdere maatregelen.

4. Replieken

Ilse Malfroot verduidelijkt dat ze niet wil aangesproken worden als antivaxer. Ze had het in haar tussenkomst over natuurlijke immuniteit. Mensen bouwen na hun besmetting natuurlijke antistoffen op en zijn op die manier beschermd. Vele volwassen en kinderen maken op een normale manier een besmetting door. Velen zijn ernstig ziek maar anderen beschikken over voldoende immuniteit en hebben enkel lichtere symptomen. Daar mag volgens het lid meer aandacht voor zijn en dat is geen pleidooi tegen vaccinaties.

Tom Ongena herinnert eraan dat hij in de plenaire vergadering van 24 november 2021 de Vlaams Belangfractie heeft opgeroepen om te stoppen met mensen achterna te lopen die twijfel zaaien over de vaccinatie. De fractie heeft toen ontkend dat dat het geval was maar de tussenkomst van de vorige spreker bewijst het tegendeel. Tom Ongena meent dat politici de duidelijke opdracht hebben om iedereen te overtuigen van het nut van vaccinatie, dat overduidelijk is aangetoond op basis van wetenschappelijk onderzoek. Het zijn vooral de ongevaccineerden die nu zorgen voor extra druk op de zorgsector waardoor opnieuw beperkende maatregelen in andere sectoren nodig zijn.

II. Gedachtewisseling van 9 december 2021

1. Inleidende uiteenzetting

1.1. Opgelegde beperkingen door het Overlegcomité van 3 december 2021

Minister *Hilde Crevits* verwijst naar de bijkomende maatregelen van het Overlegcomité van 3 december 2021. De Vlaamse Regering heeft daarna aanvullende acties genomen.

Het Overlegcomité bevestigde de verplichte sluiting van de discotheken, in voege sinds 27 november 2021, en voegt daar die van de binnenspeeltuinen aan toe. Grote publieke events met meer dan vierduizend bezoekers zijn niet meer toegestaan. De binnensportwedstrijden moeten plaatsvinden zonder publiek. Private bijeenkomsten kunnen enkel nog voor sport, in de woning of in kleine logies of voor huwelijken en uitvaarten.

Kleinere events, culturele activiteiten of bioscoopbezoeken zijn maar mogelijk tot maximum tweehonderd bezoekers, die met een mondmasker moeten neerzitten. Het CST is vereist vanaf meer dan vijftig bezoekers. Nachtwinkels dienen te worden gesloten tussen 23 uur en 5 uur ‘s ochtends.

Verder moet er bij publieke evenementen buiten aan crowd control gedaan worden en blijft de verplichting tot telewerk met één terugkomdag per week gelden.

Kortom, er zijn ernstige exploitatiebeperkingen voor een aanzienlijk aantal economische activiteiten. Daarom voert de Vlaamse Regering een aantal steunmaatregelen opnieuw in.

1.2. Maatregelen voor directe steun

Overzicht gebruik maatregelen en controle

De minister gaat eerst in op de maatregelen voor directe steun en start met een overzicht van het gebruik van deze maatregelen. Ze toont een tabel met het aantal dossiers per maatregel en de uitgekeerde steunbedragen. Sinds de start van de coronacrisis kregen ongeveer 192.000 ondernemers bescherming. Voor ongeveer 580.000 dossiers werd in totaal bijna 2,5 miljard euro uitgekeerd. VLAIO is nog volop bezig met de verwerking van de cijfers van het Vlaams beschermingsmechanisme 10.

De inspectiestrategie is uitgerold. VLAIO controleerde op basis van een risicoanalyse al meer dan 18.000 dossiers, met voorrang voor dossiers met het hoogste risicoprofiel, wat tot nog toe resulteerde in ongeveer 11.500 terugvorderingen voor meer dan 106 miljoen euro. Daarvan moet er nog ongeveer 36 miljoen euro worden terugbetaald. De controles zullen gestaag worden voortgezet.

Vlaams beschermingsmechanisme

De minister legt momenteel de laatste hand aan een besluit van de Vlaamse Regering voor het activeren van het Vlaams beschermingsmechanisme 11 voor de steunperiode van 20 november tot en met 31 december 2021, een periode van zes weken. De voornaamste kenmerken blijven gehandhaafd. Bij een omzetverlies van 60 procent in deze periode krijgen de ondernemers 10 procent van de referentieomzet, zijnde de omzet in een gelijkaardige periode van 2019. De uitzondering voor starters blijft behouden en de steun blijft geplafonneerd.

De uitkering wordt wel afhankelijk van een controle vooraf. Daarom moeten aanvragers hun btw-aangiften toevoegen en een attest van een externe accountant met betrekking tot het 60 procentomzetverlies sinds 20 november 2021. Een nieuwe voorwaarde, die zo goed als automatisch kan worden gecontroleerd, is die van een omzetverlies van 30 procent over het hele kwartaal. Dat verhindert dat ondernemers omzet verschuiven binnen het kwartaal. In vorige periodes steeg bij sommige ondernemingen de omzet op de kwartaalaangifte van de btw, terwijl ze in een bepaalde maand van dat kwartaal wel een omzetverlies van 60 procent lieten optekenen.

De doelgroep wordt beperkt tot de sectoren met zeer aanzienlijke exploitatiebeperkingen. VLAIO zal hiervoor een indicatieve lijst met NACE-codes hanteren. Bedrijven met een andere NACE-code die toch zwaar worden getroffen, kunnen manueel door VLAIO worden toegevoegd. Voor de verplicht gesloten sectoren, de discotheken en de binnenspeeltuinen wordt de steun op basis van aangetoonde referentieomzet pro rata berekend voor de effectieve sluitingsperiode.

Het is de bedoeling dat er uiterlijk tegen het kerstreces van 2021 een besluit van de Vlaamse Regering wordt goedgekeurd. Op dat moment worden de maatregelen aangemeld bij de Europese Commissie. Begin januari 2022 volgt dan de definitieve goedkeuring en inwerkingtreding. Aangezien de btw-aangiften rond 20 januari 2022 worden ingediend, kan er maar uitbetaald worden vanaf 1 februari 2022.

Globalisatiemechanisme

De regering heeft voorts een principebeslissing genomen over een globalisatiemechanisme voor 2021. In 2020 was er al een dergelijk mechanisme voor de bedrijven die zeer zware verliezen leden. De Vlaamse Regering bekijkt nu de modaliteiten.

1.3. Financieringsmaatregelen

De Vlaamse Regering voorziet in een nieuwe maatregel, de overbruggingslening, om de liquiditeit te ondersteunen. Deze nieuwe lening komt in de plaats van de verschillende bestaande leningen waarvoor de aanvraagdata al verstreken zijn. De minister gaat eerst in op het gebruik van de bestaande maatregelen.

Gebruik van de maatregelen

De minister toont een tabel met cijfers over het gebruik van de financieringsmaatregelen. De afgelopen coronaperiode werd voor bijna 350 miljoen euro aan specifieke leningen verstrekt en voor meer dan 1 miljard euro aan waarborgen. De Winwinlening is een enorme opsteker voor de solvabiliteit van de kmo's. In het Welvaartsfonds is er nu meer dan 200 miljoen euro beschikbaar voor groeigerichte participaties en achtergestelde leningen.

Overbruggingslening

De specifieke leningsformules zijn inmiddels allemaal uitgeput. Met de nieuwe overbruggingslening zorgt de Vlaamse Regering voor nieuwe mogelijkheden. De getroffen ondernemingen kennen immers vaak financieringsnoden voor dringende investeringen, aankopen voor de herbevoorrading maar ook werkkapitaal voor vaste kosten zoals handelshuur en diensten.

De Vlaamse Regering zal deze lening met beperkte kosten en een rentevoet van 1 procent enkel verstrekken aan gezonde ondernemingen. De leningen kunnen minimaal 10.000 en maximaal 400.000 euro bedragen afhankelijk van de grootte van de onderneming op het vlak van tewerkstelling en omzet. Afhankelijk van de grootte kunnen bedrijven die bedragen in twee aparte leningen aanvragen. De looptijd van de leningen bedraagt twee jaar voor leningen tot 50.000 euro en drie jaar voor hogere bedragen. Er komt een gratieperiode – of uitstel van afbetaling – van twaalf maanden. Voor de nieuwe overbruggingslening maakt de Vlaamse Regering 100 miljoen euro vrij. De aanvragen zullen via VLAIO verlopen. Ook deze maatregel moet worden aangemeld bij de Europese Commissie. De minister zal het besluit nog voor het kerstreces aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring voorleggen.

1.4. Evaluatierapporten

Naast de rapporten van de Nationale Bank en de audit van het Rekenhof heeft de minister ook zelf de opdracht gegeven voor een eigen evaluatiestudie. Het eindrapport van die externe evaluatie over de impact van de coronasteun van VLAIO is ondertussen opgeleverd. Deze opdracht werd uitbesteed aan een consortium rond de Technopolis Group. Het onderzoek had als opdracht om na te gaan wat er zou gebeurd zijn zonder Vlaamse steunmaatregelen. Op basis van de beschikbare economische data werden de zes VLAIO-steunmaatregelen van 2020 onderzocht: de hinderpremie, de compensatiepremie, de ondersteuningspremie en de Vlaamse beschermingsmechanismen 1 tot en met 3. Voor die zes steunmaatregelen waren er 352.640 aanvragen voor een totaalbedrag van een kleine 1,9 miljard euro.

Voor hun evaluatieonderzoek gebruikten de onderzoekers verschillende kwantitatieve methodes maar ook diepte-interviews met sectorale koepels, ondernemersorganisaties en ondernemers. De eerste vaststelling luidt dat de juiste doelgroep

werd bereikt. Uit de analyses blijkt dat de steun terechtgekomen is bij de hardst getroffen ondernemingen en sectoren op het vlak van omzetverlies en impact op de werkgelegenheid. Een relevante opmerking is wel dat sommige bedrijven door de combinatie van de forfaitaire hinderpremie en de dagvergoedingen werden overgecompenseerd. De minister herinnert in dit verband aan de eerdere discussies over de gelijke vergoeding voor kleinere cafés en grotere restaurants. Aanvankelijk dacht de Vlaamse Regering dat de steun voor een korte periode zou zijn. Omdat de periode langer werd, is er terecht overgestapt van een forfaitair bedrag met dagvergoedingen naar een omzetgerelateerde steun.

De onderzoekers stellen ook vast dat de aanpak van VLAIO inzake selectieve steun erin geslaagd is om ongezonde ondernemingen in grote mate te mijden. Het effect van de steunmaatregelen op de sectoren en ondernemingen is positief. Een onderneming zou zonder steun gemiddeld 12 procent minder omzetgroei gekend hebben, 8 procent minder groei in tewerkstelling en 9 procent minder groei in productiviteit. De steun heeft dus de veerkracht van de ondernemingen niet alleen beschermd, maar ook versterkt en dat is voor de minister een zeer relevante vaststelling.

De onderzoeksgroep is bereid de methodiek en de resultaten toe te lichten aan de commissieleden. Dat de resultaten er nu zijn, is voor de minister belangrijk omdat de Vlaamse Regering de bedrijven opnieuw zal steunen en er uit de vorige maatregelen lessen kunnen worden getrokken. Er worden nu enkele extra controlemechanismen ingevoerd, ook als gevolg van de vaststellingen die het Rekenhof heeft gedaan.

2. Tussenkomsten van de leden

Tussenkomst van Caroline Gennez

Caroline Gennez informeert of de steun en de voorwaarden van het nieuwe globalisatiemechanisme dezelfde zullen zijn als die van het vorige.

Het Vlaams beschermingsmechanisme, de overbruggingsleningen en eventueel het globalisatiemechanisme zullen de eventsector steunen. De sector geeft wel aan dat personeel houden en aanwerven ook een grote uitdaging is, zeker gezien de opeenvolgende sluitingen en de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt. Hoe zal de minister het personeelsprobleem in de eventsector aanpakken?

Komt er een nieuw noodfonds voor de gesubsidieerde cultuursector? Heeft de Vlaamse Regering daarover al gesproken? Wordt er nagedacht over een nieuw waarborgmechanisme voor events na deze lockdown?

Tussenkomst van Maaike De Vreese

Maaike De Vreese concludeert dat de studie van het consortium aantoont dat de Vlaamse steunmaatregelen effectief waren. Ze kijkt uit naar de toelichting door de onderzoekers. Het rapport van het Rekenhof is nog niet opgeleverd.

Het lid dankt de medewerkers van VLAIO voor het geleverde werk in de voorbije periodes. Ze hoorde veel lof van tal van ondernemers over de door VLAIO geboden ondersteuning en in de komende fase zal die opnieuw nodig zijn.

Voor nieuwe steun wacht Vlaanderen op toestemming van de Europese Commissie. Klopt het dat die beslissing begin januari 2022 valt? Moeten de ondernemers daarop wachten om hun aanvraag in te dienen?

Tussenkomst van Ilse Malfroot

Ilse Malfroot apprecieert dat de Vlaamse Regering de beschermingsmaatregelen opnieuw in het leven roept. Maar uit contacten op het terrein leert het lid dat de steun voor de horeca, en dan vooral de kleinere cafés, ontoereikend is. Ze moeten een omzetdaling van 60 procent aantonen om dan slechts 10 procent van de omzet van de referentieperiode in 2019 als steun te krijgen. Dat gaat voor kleine ondernemers om kleine bedragen. De minister doet inspanningen maar houdt er te weinig rekening mee dat de horecaondernemers dubbel worden getroffen. Er is niet alleen het sluitingsuur maar ook het verplichte CST, dat klanten weghoudt. Indien er geen extra steunmaatregelen komen en het vervroegde sluitingsuur wordt aangehouden, vreest het lid een golf van faillissementen.

Ilse Malfroot hoopt dat de minister op het volgende Overlegcomité aandringt op de afschaffing van het CST om opnieuw tot een bloeiende horeca te komen.

Tussenkomst van Axel Ronse

Axel Ronse las in een persbericht dat door de subsidies 6,8 miljard euro aan verlies is vermeden Dat toont aan dat de steun aan bedrijven heeft geloond. In dergelijke studies moet ook worden nagegaan of er geen nutteloze steun werd gegeven, bijvoorbeeld aan bedrijven die voordien al in moeilijkheden waren. In de eerste lockdowns heeft de Vlaamse Regering voor snelheid gekozen waardoor dat niet altijd te vermijden was. In deze fase, na bijna twee jaar van crisis, is een slimme aanpak mogelijk. Hoe zal de minister dat doen?

De evenementensector wil graag in personeel blijven investeren door hun werknemers niet op tijdelijke werkloosheid te plaatsen maar ze op te leiden. Maar de eventbedrijven krijgen geen cash binnen. Bij vorige lockdowns heeft het lid geopperd om naar Nederlands voorbeeld te werken met loonsubsidies. Dat is toen niet ingevoerd. Wordt dat nu wel overwogen?

Tussenkomst van Kurt Vanryckeghem

Kurt Vanryckeghem krijgt van veel ondernemers het bericht dat de steun absoluut nodig was om boven water te blijven. Het lid dankt de minister en haar medewerkers en administratie dan ook voor het geleverde werk. Uit het onderzoek blijkt dat door de maatregelen een zwaardere economische crisis werd vermeden. Dat iedere euro coronasteun 3,5 euro welvaart veiligstelde, stemt het lid tevreden.

Uit een Voka-enquête bij duizend ondernemingen blijkt dat bedrijven zich het meest zorgen maken over het aanhoudende personeelstekort en over een heropflakkering van de coronacrisis. De coronabesmettingen en de quarantaineverplichtingen zorgen voor een grote uitval van personeel; minstens 6 procent van de medewerkers was op het moment van de enquête niet inzetbaar. Dat heeft een negatieve impact van 5 procent op de bedrijfsactiviteiten. Dit zijn natuurlijk gemiddelde cijfers, maar in productiesectoren is volgens het lid de situatie nog ernstiger. Bekijkt de Vlaamse Regering, samen met de Federale Regering, de mogelijkheid om een boosterprik op het werk te laten zetten en de vaccinatiecampagne op die manier te versnellen?

Tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne informeert of VLAIO opnieuw een geïntegreerde communicatiecampagne met één overzichtelijke website van zowel de Vlaamse als federale steunmaatregelen zal opzetten. Hij heeft de indruk dat de spelregels van de nieuwe steunmaatregelen nog niet helemaal duidelijk zijn voor veel ondernemers.

Het lid pleit niet voor een afschaffing van het CST maar voor vaccinatie van iedereen, zo nodig verplicht. Dat is de beste garantie om weer snel een bloeiende horeca te krijgen.

3. Antwoord van de minister

Minister *Hilde Crevits* dankt de parlementsleden voor de woorden van appreciatie voor zij die ervoor zorgen dat het economische weefsel gestut blijft: medewerkers van het VLAIO en het kabinet. Dat er nu opnieuw maatregelen moeten worden opgelegd en uitgevoerd, vraagt zeer veel van de medewerkers.

De minister zal zeker aan VLAIO vragen om opnieuw een overzichtelijke pagina op de website te maken. Maar eerst moet nu het besluit van de Vlaamse Regering worden goedgekeurd, dan komt de aanmelding bij de Europese Commissie en pas daarna volgt de operationalisering van de nieuwe steun. Omdat een btw-aangifte als bewijsstuk wordt gevraagd, kan de aanvraag ten vroegste gebeuren wanneer die aangifte ingediend is. Dat is trouwens één van de lessen uit de evaluatie. Op de 18.000 onderzochte dossiers, die dan wel na een risicoanalyse als meest fraudegevoelig zijn gedetecteerd, zijn er 11.000 terugvorderingen gebeurd. Dat cijfer is te hoog om opnieuw enkel een controle achteraf uit te voeren.

Nadat het besluit van de Vlaamse Regering een eerste keer is goedgekeurd op de ministerraad mogen van de minister de modaliteiten van de nieuwe maatregelen al op de VLAIO-website worden bekendgemaakt, met de vermelding dat er nog een akkoord van de Europese Commissie nodig is en met de timing voor het indienen van de aanvragen. Het is ook nog wachten op enkele beslissingen van het federale niveau. Het Vlaams beschermingsmechanisme 11 staat al op de website.

Ilse Malfroot stelde dat de steun van het Vlaams beschermingsmechanisme onvoldoende is maar er is volgens de minister ook veel kritiek dat hij te hoog is. Nu blijkt ook dat sommige kleine cafés in de beginfase, weliswaar gedurende een korte periode, meer steun kregen dan hun normale omzet. Daarom wordt de forfaitaire steun geschrapt en vervangen door een omzetgerelateerde steun, wat eerlijker is en in veel landen wordt toegepast. Bijkomend wordt nagegaan of het om gezonde bedrijven gaat.

Op de discussie over verplichte vaccinatie en het opleggen van het CST voor de horeca zal de minister niet ten gronde ingaan. Ze merkt wel op dat Horeca Vlaanderen zelf pleitte voor het CST. De grote meerderheid van de klanten is immers gevaccineerd.

VDAB heeft een onlineaanbod voor korte opleidingsmodules en nu zelfs een container die Vlaanderen rondreist om korte horecaopleidingen te geven.

De minister heeft de principiële toestemming van de Vlaamse Regering om een globalisatiemechanisme uit te werken voor 2021. Momenteel gaat ze na of de regeling alle gevallen van bedrijven in grote moeilijkheden dekt. De minister geeft het voorbeeld van een bedrijf in de eventsector. Begin december 2021 werden de grote shows in het Sportpaleis geannuleerd. Een van de organiserende bedrijven heeft naast de theaterafdeling nog een andere afdeling, waardoor het bedrijf het vereiste omzetverlies niet haalt. Toch lijdt het vele miljoenen euro verlies door de annulering van shows. Vandaar de opdracht van de Vlaamse Regering om na te gaan hoe het globalisatiemechanisme op een fijnmazige manier kan worden uitgewerkt.

De steun voor vaste kosten is deels een vorm van tewerkstellingssubsidies. De minister zal met de sector en VDAB de werving in de eventsector bekijken. Ze is in het algemeen erg bezorgd over die sector, niet alleen wegens het gebrek aan werk maar ook wegens de moedeloosheid die dreigt te ontstaan ondanks de goede reputatie van de Vlaamse eventbedrijven. De regeling voor de tijdelijke werkloosheid heeft

ook contraproductieve kanten: wie niet werkt verliest knowhow en de gegeerde werknemers worden weggeplukt door andere sectoren.

Loonsubsidies naar Nederlands voorbeeld zullen er niet zijn maar de steun is op maat van de eventsector gesneden, die zijn dank daarvoor uitdrukte.

De voorschottenregeling voor events moet grondig worden geëvalueerd vooraleer ze opnieuw wordt ingezet. De overheid neemt immers een groot risico en er zullen kritische vragen volgen over de miljoenen euro die ze ook voor de annuleringen zal betalen. Hoe dit verder verloopt, hangt af van de evolutie van de coronacijfers en de beslissingen van het volgende Overlegcomité. Een korte sluitingsperiode heeft heel andere gevolgen dan een langere. Dat een ondernemer kan werken, is nog altijd de best mogelijke bescherming en de minister hoopt dan ook dat de periode dat er bescherming nodig is, zo kort mogelijk zal zijn.

Het Rekenhof zal zijn verslag aan de minister maar ook aan het Vlaams Parlement bezorgen. Die evaluatie beoordeelt trouwens alle steunmechanismen, dus zowel de Vlaamse als de federale.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Kurt VANRYCKEGHEM,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ADE	antibody-dependent enhancement
CST	Covid Safe Ticket
ECOOM	Expertisecentrum O&O Monitoring
GEMS	Groep van Experts voor Managementstrategie van COVID-19
ICU	Intensive Care Unit
kmo	kleine of middelgrote onderneming
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
NACE	Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VIVES	Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen